

4. Кризова комунікація під час війни: досвід України: монографія / за ред. В. Г. Королька. Київ: Центр стратегічних комунікацій, 2024. 215 с.

5. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. Модернізація систем екстреного оповіщення населення із використанням технології Cell Broadcast: звіт про діяльність ДСНС за 2024 рік. Київ : ДСНС, 2025. 18 с.

6. Брама: протидія дезінформації та кіберзагрозам в умовах воєнного стану: методичні рекомендації Департаменту кіберполіції Національної поліції України. Київ: НПУ, 2024. 45 с.

7. Цифрова трансформація безпекового сектору: досвід впровадження застосунку «Повітряна тривога» / Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/technologies/za-pidtrimki-mintsifri-zapuskayut-zastosunok-povitryana-trivoga-dlya-operativnoi-reaktsii-na-pochatok-izakinchennya-trivog> (дата звернення: 25.05.2026).

8. Пешкова О. В. Когнітивні деформації та особливості сприйняття інформації цивільним населенням в умовах хронічного воєнного стресу. *Український психологічний журнал*. 2024. № 3 (12). 112–126 с.

Проценко Галина,
старший викладач кафедри
мовної підготовки
Національної академії
внутрішніх справ

НАВЧАННЯ МОВИ ТА МОВЛЕННЮ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ МВС У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ З УРАЗЛИВИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ

Нинішній розвиток суспільства України, умови воєнного стану, активні міграційні процеси, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, людей, які пережили травматичний досвід війни, актуалізують проблему ефективної професійної комунікації працівників правоохоронних органів із населенням. Особливого значення наразі набуває питання мовної та мовленнєвої підготовки майбутніх працівників МВС, адже саме комунікація часто

визначає якість виконання службових завдань, можливість запобігання конфліктним ситуаціям, а також, що надто важливо, рівень довіри громадян до правоохоронної системи.

Професійна діяльність поліцейського передбачає постійну взаємодію з різними категоріями населення, зокрема й з особами, які потребують особливого підходу в комунікації: людьми з інвалідністю, ветеранами, постраждалими від домашнього насильства, дітьми, людьми похилого віку, особами у кризовому психологічному стані, внутрішньо переміщеними особами тощо. Саме тому навчання професійного мовлення майбутніх працівників МВС не може обмежуватися лише засвоєнням мовних норм чи правил офіційно-ділового спілкування. Воно повинно бути спрямоване на формування професійної комунікативної компетентності, яка включає вміння здійснювати безбар'єрну, толерантну та психологічно безпечну комунікацію.

У сучасних умовах поліцейські у своїй професійній діяльності дедалі більше орієнтуються на дотримання принципів гуманізму, прав людини, недискримінації та безбар'єрності. Відповідно до цих принципів правоохоронець повинен не лише діяти в межах законодавства, а й демонструвати високий рівень мовленнєвої культури, емпатії та комунікативної етики.

Особливої актуальності проблема набуває в умовах війни, коли переважна більшість громадян України перебуває у стані психологічного напруження, тривоги або травматизації. Неправильно побудована комунікація може посилити конфлікт, спричинити повторну травматизацію особи або знизити рівень довіри до правоохоронних органів. Натомість професійне, толерантне та коректне мовлення працівника поліції сприяє запобіганню конфліктам, поверненню співрозмовника до стану психологічної рівноваги та ефективному виконанню службових завдань. У цьому контексті важливим є формування у майбутніх працівників МВС навичок мовлення у кризових ситуаціях, зокрема активного слухання, емпатійного мовлення, вживання нейтральної та толерантної лексики, адаптації мовлення до потреб співрозмовника. Тобто професійне мовлення правоохоронця є важливим інструментом реалізації службових повноважень. Воно має відповідати нормам сучасної української літературної мови, бути точним, логічним, зрозумілим та етично коректним. Водночас специфіка професійної діяльності працівників МВС вимагає вміння швидко орієнтуватися в

комунікативній ситуації та добирати відповідні їй мовленнєві стратегії.

Особливу увагу слід приділяти питанням толерантного мовлення. Важливим є використання так званої «мови поваги», що передбачає коректні форми звертання, нейтральні мовні конструкції, доброзичливий тон, чіткі та зрозумілі пояснення, вияв уваги до потреб співрозмовника.

Наприклад, у спілкуванні з людьми з інвалідністю доцільно використовувати конструкції «людина з інвалідністю», «людина з порушенням слуху (з порушенням зору, з порушенням мовлення)», а не застарілі чи дискримінаційні вислови. Під час взаємодії з постраждалими від насильства або людьми у стресовому стані важливо уникати категоричних оцінок, наказового тону та звинувачувальних формулювань.

Ефективна мовленнєва підготовка здобувачів освіти повинна мати професійно орієнтований характер. Традиційне засвоєння теоретичних відомостей є недостатнім для формування навичок професійної комунікації. Саме тому доцільним є використання інтерактивних методів навчання. Досить ефективними методами у цій площині є рольові ігри та виконання ситуаційних завдань. Такі форми роботи дозволяють відтворити типові професійні ситуації, зокрема, із взаємодії з особами, які перебувають в стресовому стані, у реагування на факти домашнього насильства, наданні допомоги особам з інвалідністю, під час спілкування з ветеранами, людьми похилого віку, дітьми.

Виконуючи практичні завдання, курсанти вчаться добирати мовленнєві стратегії відповідно до психологічного стану співрозмовника, уникати конфліктогенних висловлювань, використовувати техніки деескалації конфлікту та ін. Важливими видами навчання у цьому контексті є комунікативні тренінги, аналіз кейсів, групові дискусії, вправи на редагування некоректних висловлювань, моделювання кризових комунікативних ситуацій та відповідного до них мовлення, відпрацювання алгоритмів професійного спілкування.

Доцільним є використання відеоматеріалів та аналізу реальних прикладів професійної комунікації правоохоронців. Це сприяє розвитку критичного мислення та формуванню навичок самоаналізу мовленнєвої поведінки.

Важливу роль у формуванні професійної комунікативної компетентності майбутніх працівників МВС відіграє навчальна дисципліна «Українська мова професійного спрямування». Саме в межах цієї дисципліни доцільно приділяти значну увагу професійній комунікації, мовленнєвому етикету, безбар'єрній комунікації, толерантному мовленню, мовленнєвим стратегіям уникнення конфлікту, особливостям мовлення при спілкуванні з уразливими категоріями населення. Доцільним видається і навчання професійній риторичі.

Особливого значення набуває формування у здобувачів освіти усвідомлення того, що мовлення правоохоронця є складником професійного іміджу Національної поліції та показником рівня правової й мовної культури держави. Водночас навчання мовленню повинно враховувати сучасні безпекові виклики, пов'язані з інформаційною війною, психологічною травматизацією населення та необхідністю формування довіри громадян до державних інституцій.

Отже, навчання мовленню майбутніх працівників МВС у процесі комунікації з уразливими категоріями населення є важливим складником професійної підготовки сучасного правоохоронця. Воно повинно бути спрямоване не лише на засвоєння мовних норм, а й на розвиток комунікативної культури, толерантного мовлення, навичок безбар'єрного та етичного спілкування.

Використання професійно орієнтованих методів навчання, інтерактивних технологій, рольових ігор та ситуативного моделювання сприятиме розвитку у здобувачів вищої освіти здатності ефективно взаємодіяти з громадянами, забезпечувати психологічно безпечну комунікацію та реалізовувати принципи гуманізму у професійній діяльності.

Таким чином, саме удосконалення мовленнєвої підготовки майбутніх працівників МВС є необхідною умовою підвищення ефективності правоохоронної діяльності, забезпечення прав людини та зміцнення довіри суспільства до Національної поліції України.

Список використаних джерел

1. Інтерактивні методи викладання. Практичні поради для викладачів. Київ: ФОП Демчинський О.В., 2017. 64 с. URL: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpgclefindmkaj/https://nsj.gov.ua/files/1514283742Interactive%20vykladannia.pdf>.

2. Короткова Ю. М. Неперервна професійна підготовка поліцейських (соціально-гуманітарний складник) : навч. посіб. / Ю. М. Короткова, Г. В. Мухіна, Т. М. Сабельникова ; за заг. ред. С. С. Вітвіцького. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 164 с.

Романов Ігор Ігорович,
професор кафедри мовної підготовки
Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
педагогічних наук,
доцент

ІНШОМОВНА ПІДГОТОВКА ПРАВООХОРОНЦІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У сучасних умовах глобалізації, інтенсифікації міжнародної мобільності та зростання транснаціональної злочинності особливого значення набуває міжнародна взаємодія правоохоронних органів. Протидія тероризму, кіберзлочинності, торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів та воєнним злочинам вимагає оперативного обміну інформацією між правоохоронними органами різних держав, проведення спільних розслідувань і реалізації міжнародних безпекових проєктів. За таких умов іншомовна підготовка правоохоронців стає не лише складовою професійної компетентності, а й необхідною передумовою ефективної міжнародної поліцейської взаємодії.

Сучасний поліцейський дедалі частіше виконує завдання, що виходять за межі національного правового простору. Участь у міжнародних операціях, робота в складі спільних слідчих груп, взаємодія з представниками міжнародних організацій та іноземними колегами потребують високого рівня володіння іноземною мовою, насамперед англійською, яка фактично є мовою міжнародного професійного спілкування, зокрема і у сфері безпеки та правопорядку. Недостатній рівень мовної підготовки може призвести до помилок під час обміну інформацією, ускладнити координацію дій та негативно вплинути на результати службової діяльності.